

ГОРДАНА ЈОВАНОВИЋ

ЈЕДАН ПОГЛЕД НА ИЗЛОЖБУ
У МУЗЕЈУ ПРИМЕЊЕНИХ
УМЕТНОСТИ
– БЕОГРАД 1918–1941.

На Дан Музеја примењених уметности у Београду, 6. новембра 2011. године, представљена је изложба под називом *Примењена уметности – Београд 1918–1941*, коју је приредила мр Бојана Поповић, саветник Музеја. Ова изложба је последња у низу досадашњих студија и истраживања недавно пробуђеног интереса стручњака за значајан период Модерне у Србији између два рата и специфичан пут модернизације наше земље, што је кореспондирало са наглом модернизацијом и индустријализацијом у читавој Европи. То је било раздобље када је Београд добио изглед метрополе и био израз потенцијала и енергије младе и образоване средње класе те одвајања од еклектичног традиционализма и закасне сецесије, доминантне после Првог светског рата.

Студија Бојане Поповић је свакако једна од најважнијих у низу насталих у последњих неколико година, а које су започели др Благојевић, арх. Маневић, др Процен и други и које су неодвојиви делови будућег свеобухватног погледа на овај период.

Иако је ауторка изложбе имала на располагању релативно скроман фондус музеја, она је успела да и на овом простору, као и у европском контексту, примењене уметности – архитектура, дизајн ентеријера, опрема књиге, плакат, текстил, фотографија, дизајн и занатска обрада предмета за свакодневну употребу од различитих материјала – заправо и не могу да се посматрају одвојено једни од других, односно да се у поменутом раздобљу десио јединствен продор модернизма на свим плановима друштвеног, економског и културног живота. Нажалост, Други светски рат је потпуно пресекао ове тенденције.

После Другог светског рата, чини се да се намерно запостављало наслеђе овог, по много чему једног од најзначајнијих периода нашег културног наслеђа новијег доба. Претпостављамо да је то последица идеолошког

става тог времена да је Модерна заправо била израз буржоаске културе. О томе сведочи и чињеница да Завод за заштиту споменика културе није систематски заштитио све архитектонске објекте тог периода, а о ентеријерским решењима, којих је нарочито у Београду било много, да и не говоримо. То је имало за последицу девастирање и уништавање низа објеката који би сведочили о Модерни у Србији.

Свакако да су студије и истраживања свих ових аутора већ сада довољне да Завод за заштиту споменика културе покрене пројекат систематске заштите наслеђа Модерне и да се на тај начин спречи убрзано нестајање ионако већ одавно начете заоставштине тог времена.

Сетимо се само Београдског сајмишта архитектуре Тадића, завршеног 1939. године, једног од најлепших примера архитектуре Модерне, који је доживео трагичну судбину и стоји и данас запуштен и полусрушен у срцу града, или рецимо, изванредне биоскопске сале у Палати Београд архитектуре Самојлова, вулгарно адаптиране за Позориште на Теразијама, где се још увек могу наћи трагови некадашњег ентеријера.

Студија мр Бојане Поповић и изложба приређена поводом њеног изласка из штампе у Музеју примењене уметности драгоцен су допринос заокруживању слике о Београду који је у то време био, могло би се рећи, регионални центар модернизма двадесетих, а нарочито тридесетих година прошлог века. Београд је тада за само деценију и по из полукасабе никао у модеран европски град, а самим тим мењао је и менталитет својих становника. Остаје да се проучи како су се ове тенденције постепено шириле и по унутрашњим центрима Србије, који су почели да хватају корак са развијеним европским градовима.

Изложба наговештава потребу и да се изађе из досадашње концепције Музеја, која тешко прати све убрзанија кретања у дизајну, јер не објашњава процесе који доводе до појединих феномена. Фондус садржи артефакте углавном до двадесетих година прошлог века и нема обрађен период од Баухауса до Другог светског рата, који је и довео до Модерне нити кретања у дизајну у другој половини прошлог века. Отуда је дизајн област која се схвата као надградња коју је стекао развијени западни свет, а која код нас не може да се угради у развојне пројекте.

Значај ове изложбе, иако се то на први поглед не чини, јесте и у томе што сведочи о културном потенцијалу наше средине, што се увек наново доказује после историјских дисконтинуитета карактеристичних за ове просторе.

Гордана Д. Јовановић,
архитекта
Београд